

Výkaz o finančnej situácii – bilancia prezentuje stav majetku a záväzkov komerčnej banky k vykazovanému obdobiu a porovnáva bezprostredne predchádzajúce obdobie.

**Štruktúra bilancie (súvahy) banky podľa IAS/IFRS
za obdobie končiace sa DD. MM. RR**

Tabuľka 1.1

Aktíva

Názov položky	Poznámky	Bežné obdobie končiace dňom DD. MM. RR v tis. EUR	Predchádzajúce obdobie končiace dňom DD. MM. RR v tis. EUR
Peňažné prostriedky a peňažné ekvivalenty	1		
Finančné nástroje – Pohľadávky voči finančným inštitúciám	2		
Finančné nástroje – Pohľadávky voči klientom – úvery	3		
Opravné položky na straty z úverových pohľadávok	4		
Finančné nástroje v reálnej hodnote, vykazované cez výkaz ziskov a strát	5		
Finančné nástroje – Pohľadávky z derivátov	6		
Finančné nástroje určené na predaj	v7		
Finančné nástroje držané do splatnosti	v8		
Investície v dcérskych a pridružených spoločnostiach	9		
Hmotný majetok a vybavenie	10		
Dlhodobý nehmotný majetok	11		
Pohľadávka z dane z príjmov	12		
Ostatné aktíva	13		
Aktíva spolu	14		

Podľa tohto princípu sa finančné nástroje vykazujú:

- a) použitím účtovania dátumom uskutočnenia obchodu,
- b) použitím účtovania dátumom vyrovnania obchodu.

Pri vyradení finančného nástroja z bilancie sa v nadväznosti na tento princíp vykazovanie finančného nástroja ukončí:

- a) použitím účtovania dátumom ukončenia obchodu,
- b) použitím účtovania dátumom vyrovnania obchodu.

Pri použití účtovania dátumom uskutočnenia obchodu je deň zaradenia finančného nástroja do portfólia dňom začatia jeho vykazovania. Vzhľadom na to, že hodnota finančného nástroja sa vyvíja v čase, odo dňa dohodnutia obchodu do dňa jeho vyrovnania ho treba oceňovať reálnou hodnotou. Reálna hodnota finančného nástroja (*Fair value*) je cena, za ktorú by bolo možné predať aktívum v rámci riadnej (bežnej) transakcie medzi účastníkmi trhu v deň stanovenia tejto hodnoty. Zmeny reálnej hodnoty sa prejavujú v bilancii ako kladné alebo záporné zmeny ocenenia. Vyrovnanie obchodu nastane následne po uplynutí časovej lehoty stanovenej v obchodnej zmluve medzi dňom dohodnutia obchodu a dňom vyrovnania obchodu. Zmeny reálnych hodnôt vykázané v bilancii sú vždy nasledujúci deň stornované a vykážu sa nové, aktuálne hodnoty.

Schéma 1.1 Vykazovanie finančného nástroja odo dňa dohodnutia obchodu do dňa vyrovnania, okrem portfólia pohľadávok a portfólia na predaj

Bilancia komerčnej banky		Výkaz ziskov a strát	
Aktíva	Pasíva	Náklady	Výnosy
kladné ocenenie – zvýšenie reálnej hodnoty finančného nástroja	vplyv kladného a záporného ocenenia na priebežný hospodársky výsledok bežného obdobia	záporné ocenenie – zníženie reálnej hodnoty	kladné ocenenie – zvýšenie reálnej hodnoty
záporné ocenenie – zníženie reálnej hodnoty finančného nástroja			

Podsúvahové aktíva – objem obchodu
Pohľadávka z nákupu finančného majetku

Podsúvahové pasíva – objem obchodu
Závazok z úhrady za finančný majetok

Zdroj: Vlastné spracovanie v zmysle IAS 39 Finančné nástroje: vykazovanie a oceňovanie.

V deň vyrovnania obchodu bude ukončené vykazovanie v podsúvahovej evidencii. Dátum uskutočnenia obchodu je dátum, ktorý je zmluvne dohodnutý, ku ktorému sa banka zaväzuje uskutočniť obchod, ktorý predstavuje finančný nástroj, ale nie tento finančný nástroj finančne vyrovnáť. Po uplynutí stanovenej lehoty sa finančný nástroj zaradi do príslušného portfólia na základe obchodného rozhodnutia banky.

Schéma 1.12 Znáznornenie znehodnoteného finančného nástroja určeného na predaj, oceňovaného reálnou hodnotou, vykazaného v bilancii v priebehu jeho držby do dňa predaja

Bilancia komerčnej banky		Výkaz ziskov a strát	
Aktíva	Pasíva	Náklady	Výnosy
nakúpený finančný nástroj do portfólia na predaj	vplyv kladného a záporného ocenenia na výšku vlastného imania	náklady na tvorbu opravných položiek k finančnému nástroju	
kladné ocenenie – rozdiel z precenenia finančného nástroja na reálnu hodnotu	vplyv tvorby opravných položiek na priebežný hospodársky výsledok bežného obdobia		
záporné ocenenie – rozdiel z precenenia finančného nástroja na reálnu hodnotu			
– vytvorené opravné položky k finančnému nástroju			

Zdroj: Vlastné spracovanie v zmysle IAS 39 *Finančné nástroje: vykazovanie a oceňovanie*.

1.4 Účtové triedy finančných nástrojov a ostatných operácií

Komerčné banky v Slovenskej republike v praxi účtujú finančné nástroje v nasledujúcich účtových triedach, ktorých súčasťou sú obchodné transakcie a finančné zúčtovacie operácie súvisiace s týmito obchodmi. Uvedené účtovanie vychádza zo zaužívaného používania účtových tried, ktoré však nie je pevne stanovené.

Účtová trieda 1 – Pokladničné účty, bankové účty, medzibankové účty

V účtovej triede 1 sa účtujú najmä (tab. 1.1):

- *Finančné nástroje* – Pohľadávky voči finančným inštitúciám,
- *Finančné nástroje* – Záväzky voči finančným inštitúciám,

vo forme úverov a vkladov poskytnutých Národnej banke Slovenska, zahraničným emisným bankám a iným komerčným bankám. V tejto účtovej triede sa účtujú pokladničná hotovosť, zlato, iné pohľadávky vyplývajúce z medzibankového platobného styku. Ako pokladničné hodnoty sa účtujú napríklad bankovky a mince, pamätné bankovky a pamätné mince, pokladničné hodnoty, cestovné šeky bánk, zásoba kolkov a známok, hodnoty na ceste. Dôležitou súčasťou tejto triedy sú povinné minimálne rezervy bánk v Ná-

124 AE – Úvery prijaté od NBS a zahraničných emisných bánk časové rozlíšenie nákladových úrokov z REPO obchodu		611 AE – Náklady z pokladničných a medzibankových operácií	
6) 1 000 000 EUR	5) ... 1 000 000 EUR	5) ... 1 000 000 EUR	
36. AE – Cenné papiere určené na predaj 38. AE – Cenné papiere určené na obchodovanie		36. AE – CP určené na predaj REPO 38. AE – CP určené na obchodovanie REPO	
PZ 11 000 000 EUR	4) 11 000 000 EUR	4) 11 000 000 EUR	8) 11 000 000 EUR
8) 11 000 000 EUR			

Vykázanie prijatia úveru od NBS v rámci REPO obchodu v bilancii a vo výkaze ziskov a strát komerčnej banky v deň vyrovnania obchodu

Aktíva	Bilancia	Pasíva	Výkaz ziskov a strát	
121+10 000 000 EUR 36., 38. -11 000 000 EUR 36., 38. +11 000 000 EUR	124 +10 000 000 EUR			

Vykázanie prijatého úveru od NBS v rámci REPO obchodu v bilancii a vo výkaze ziskov a strát komerčnej banky do dňa splatnosti úveru

Aktíva	Bilancia	Pasíva	Výkaz ziskov a strát	
36., 38. -11 000 000 EUR 36., 38. REPO +11 000 000 EUR	124 + 10 000 000 EUR 124 ... +1 000 000 EUR HV ... -1 000 000 EUR		611 ... 1 000 000 EUR	

Vykázanie prijatého úveru v rámci REPO obchodu v bilancii a vo výkaze ziskov a strát komerčnej banky v deň splatnosti úveru

Aktíva	Bilancia	Pasíva	Výkaz ziskov a strát	
121 -11 000 000 EUR 36., 38. + 11 000 000 EUR 36., 38. REPO -11 000 000 EUR	HV -1 000 000 EUR		611 1 000 000 EUR	

Zdroj: Vlastné spracovanie v zmysle IAS 39 Finančné nástroje: vykazovanie a oceňovanie.

KAPITOLA III

VYKAZOVANIE FINANČNÝCH NÁSTROJOV MEDZI KOMERČNOU BANKOU A KLIENTMI

3 Vykazovanie finančných nástrojov medzi komerčnou bankou a klientmi

Finančné nástroje medzi komerčnou bankou a klientmi v zmysle požiadaviek medzinárodných štandardov pre portfóliá sú zaraďované do finančných nástrojov vo forme úverových pohľadávok. Možno ich členiť do troch skupín:

1. aktívne finančné nástroje medzi bankou a klientmi:
 - eskont zmenky predloženej klientom,
 - poskytnuté úvery klientom všetkých typov,
2. znehodnotenú finančné nástroje medzi bankou a klientmi:
 - znehodnotenú poskytnuté úvery,
3. iné operácie s klientom,
4. finančné záväzky – pasívne finančné nástroje medzi bankou a klientmi – vkladové produkty:
 - bežné účty klientov,
 - termínované vklady klientov,
 - úsporné vklady klientov,
 - vkladové certifikáty predávané klientom.

3.1 Aktívne finančné nástroje medzi bankou a klientmi

Poskytnuté úvery klientom a eskont zmenky predstavuje aktívum bilancie komerčnej banky a sú súčasťou údajov v položke „*Finančné nástroje – Pohľadávky voči klientom*“ (tab. 1.1). Výnosové úroky z týchto finančných operácií sú súčasťou položky „Čisté úrokové výnosy“ – „*Výnosy z ostatných úrokov*“ vo výkaze ziskov a strát (tab. 1.2). Poplatky platené klientom predstavujú pre banku neúrokové výnosy, sú súčasťou položky „Čistý neúrokový výnos“ – „*Výnosy z poplatkov a provízií*“ vo výkaze ziskov a strát (tab. 1.2).

Finančné nástroje vo forme úverových pohľadávok sú vystavené všetkým rizikám, ale najmä kreditnému riziku, čo vyplýva z dopredu stanovených jednotlivých podmienok návratnosti poskytnutých finančných prostriedkov, ako sú splátky istiny a úrokov v zmysle splátkového kalendára. Kreditným rizikom zo strany klienta sa rozumie riziko neplnenia záväzku vyplývajúceho z prijatia finančných prostriedkov klientom.

Znehodnotený úver sa posudzuje podľa doby omeškania jednotlivých splátok, ale aj podľa ďalších rizík, ktoré vplývajú na klienta počas celej doby splácania úveru. Banky majú povinnosť pre účely obozretného podnikania vykazovať znehodnotenú úveru podľa percentuálneho znehodnotenia (pozri prílohu č. 3), ktoré môže byť 20 %, 50 %, 95 % alebo viac ako 95 %.

Podstatou zmeny zatriedenia znehodnoteného úveru je zvýšenie kreditného rizika, nedodržania splátkového kalendára v zmysle úverovej zmluvy uzatvorenej medzi obooma stranami.

Schéma 3.1 Vývoj vykazovania zatriedenia znehodnoteného úveru pre NBS podľa dní omeškania splácania úverovej pohľadávky a súčasne príslušného percentuálneho znehodnotenia

a) *Vykazovanie úverov s identifikovaným znehodnotením do 20 % v bilancii a vo výkaze ziskov a strát a pri omeškaní platenia od 31 do 90 dní (nemusí platiť súčasne)*

Aktíva	Bilancia	Pasíva
- 21. zníženie neznehodnotených pohľadávok	Zmena HV	
+ 240 zvýšenie znehodnotených pohľadávok	+ výnosy zo znehodnotených pohľadávok	
- 249 vytvorené opravné položky	- náklady na tvorbu opravných položiek	

Výkaz ziskov a strát

660 Náklady na tvorbu opravných položiek	712 Výnosy zo znehodnotených pohľadávok

b) *Vykazovanie úverov s identifikovaným znehodnotením do 50 % v bilancii a vo výkaze ziskov a strát, zlyhaním úveru pri omeškaní platenia od 91 do 180 dní*

Aktíva	Bilancia	Pasíva
- 240 zníženie znehodnotených pohľadávok	Zmena HV	
+ 241 zvýšenie zlyhaných pohľadávok	+ výnosy zo zlyhaných pohľadávok	
- 249 vytvorené opravné položky	- náklady na tvorbu opravných položiek	

Výkaz ziskov a strát

660 Náklady na tvorbu opravných položiek	712 Výnosy zo znehodnotených zlyhaných pohľadávok

pokračovanie tabuľky

Účtovný postup	Debet	Kredit
23) Zaúčtovanie pohľadávky z prijatej úhrady zo spotového predaja cenných papierov	940	991
24) Zaúčtovanie záväzku zo spotového predaja cenných papierov	991	941
25) Zaúčtovanie pohľadávky z prijatej úhrady z forwardového predaja cenných papierov	955	991
26) Zaúčtovanie záväzku z forwardového predaja cenných papierov	991	956
27) Odúčtovanie pohľadávky zo spotového predaja	991	940
28) Odúčtovanie záväzku zo spotového predaja	941	991
29) Odúčtovanie pohľadávky z forwardového predaja	991	955
30) Odúčtovanie záväzku z forwardového predaja	956	991
31) Odúčtovanie cenných papierov z obchodného portfólia	371	383
32) Prijatá úhrada za predané cenné papiere	121	371
33) Zisk z predaja cenných papierov	371	715

(Začiatok účtovania je v deň dohodnutia obchodu.)

(Deň dohodnutia nákupu nie je dňom vyrovnania obchodu.)

(Deň dohodnutia predaja nie je dňom vyrovnania obchodu.)

Oceňovanie cenných papierov na predaj na reálnu hodnotu sa uskutočňuje odo dňa dohodnutia nákupu do dňa vyrovnania predaja.

940 AE - Pohľadávky zo spotových operácií s cennými papiermi		941 AE - Záväzky zo spotových operácií s cennými papiermi	
1) 10 000 000 EUR	11) 10 000 000 EUR	12) 10 000 000 EUR	2) 10 000 000 EUR
23) 11 000 000 EUR	27) 11 000 000 EUR	28) 11 000 000 EUR	24) 11 000 000 EUR
955 AE - Pohľadávky z pevných termínových operácií s cennými papiermi		956 AE - Záväzky z pevných termínových operácií s cennými papiermi	
3) 10 000 000 EUR	13) 10 000 000 EUR	14) 10 000 000 EUR	4) 10 000 000 EUR
25) 11 000 000 EUR	29) 11 000 000 EUR	30) 11 000 000 EUR	26) 11 000 000 EUR

KAPITOLA V

VYKAZOVANIE DERIVÁTOVÝCH A INÝCH MENOVÝCH FINANČNÝCH NÁSTROJOV

Derivátové menové obchody sú finančné nástroje, ktorých podstatou je zmluvne dohodnutý obchod. Finančné vyrovnanie dohodnutého obchodu bude v budúcom období. Jeho hodnota je odvodená od hodnoty nejakého aktíva alebo od hodnoty nejakého ukazovateľa, čiže od podkladového nástroja.

Spotový menový obchod nie je derivátový finančný nástroj. Jeho podstatou je zmluvne dohodnutý obchod. Finančné vyrovnanie dohodnutého obchodu bude v lehote do troch dní. Jeho hodnota je odvodená od hodnoty podkladového nástroja.

Vzhľadom na to, že obchody komerčných bánk sú zamerané na dosahovanie zisku, predpokladá sa, že komerčná banka nielen dosiahne zisk, ale aj si vylepší devízovú pozíciu pre konkrétnu cudziu menu.

V rámci menových finančných nástrojov komerčné banky často obchodujú s klientmi využívaním nasledujúcich typov obchodov:

- Spotový menový obchod s klientom;
- Derivátový menový forwardový obchod s klientom;
- Derivátové operácie v súvislosti s nákupom cenných papierov;
- Derivátový menový swapový obchod s klientom.

5 Menové derivátové a iné finančné nástroje v rámci obchodov s klientmi

5.1 Vykazovanie menových spotových finančných nástrojov v rámci obchodov s klientmi

Spotový menový obchod predstavuje nákup alebo predaj dohodnutého množstva hlavnej meny (mena, ktorej hodnota je vyjadrená prepočítaním objemu vedľajšej meny) za vedľajšiu menu (mena, v ktorej je dohodnutá cena za jednotku hlavnej meny) pri dohodnutom spotovom kurze. Kurz spotového menového obchodu je odvodený od aktuálneho kurzu platného na medzibankovom devízovom trhu v čase jeho dohodnutia. Medzi dňom dohodnutia obchodu a dňom vyrovnania obchodu sa v bilancii a vo výkaze ziskov a strát vykazuje nerealizovaný výsledok tohto obchodu, ktorý sa nasledujúci deň stornuje a zaúčtuje sa nový nerealizovaný zisk alebo nerealizovaná strata. Splatnosť spotového menového obchodu je zvyčajne o dva dni, najviac tri dni. V deň splatnosti do-

- 15) Zaúčtovanie ocenenia na reálnu hodnotu v prípade, ak výsledok je záporná hodnota – nerealizovaná strata 40 000 CHF.
- 16) Storno zaúčtovaného ocenenia na reálnu hodnotu – nerealizovaného zisku 10 000 CHF.
- 17) Storno zaúčtovaného ocenenia na reálnu hodnotu – nerealizovanej straty 40 000 CHF.

V deň vyrovnania forwardovej časti swapu:

- 18) Zaúčtovanie výsledku swapového menového obchodu – realizovaného zisku banky vo výške 2 000 CHF.
- 19) Zaúčtovanie pohľadávky zo swapového menového obchodu voči klientovi vo výške 2 000 CHF.
- 20) Prijatá úhrada peňažných prostriedkov z bežného účtu klienta vo výške 2 000 CHF.
- 21) Odúčtovanie budúcej pohľadávky zo swapového obchodu z podsúvahovej evidencie – forwardovej časti 100 000 EUR.
- 22) Odúčtovanie budúceho záväzku zo swapového obchodu z podsúvahovej evidencie – forwardovej časti 105 000 CHF.

Účtovný postup	Debet	Kredit
1) Zaúčtovanie pohľadávky do podsúvahy – spotovej časti	953	993
2) Zaúčtovanie záväzku do podsúvahy – spotovej časti	993	954
3) Zaúčtovanie pohľadávky do podsúvahy – forwardovej časti	953	993
4) Zaúčtovanie záväzku do podsúvahy – forwardovej časti	993	954
5) Zaúčtovanie kladného ocenenia – nerealizovaného zisku zo spotovej časti swapu	312	718
6) Zaúčtovanie záporného ocenenia – nerealizovanej straty zo spotovej časti swapu	618	312
7) Storno kladného ocenenia – nerealizovaného zisku zo spotovej časti swapu	-312	-718
8) Storno záporného ocenenia – nerealizovanej straty zo spotovej časti swapu	-618	-312
9) Zaúčtovanie výsledku – realizovanej straty banky zo spotovej časti swapu	618	358
10) Zaúčtovanie záväzku voči klientovi	358	229
11) Úhrada finančných prostriedkov na bežný účet klienta	229	221
12) Odúčtovanie pohľadávky z podsúvahy – spotovej časti	993	953
13) Odúčtovanie záväzku z podsúvahy – spotovej časti	954	993
14) Zaúčtovanie ocenenia – nerealizovaného zisku z forwardovej časti swapu	312	718

652 AE - Náklady na tvorbu rezerv na záväzky zo základných obchodných činností		542 AE - Rezervy na záväzky zo základných obchodných činností	
1)	9 000 000 EUR	3)	3 000 000 EUR
2)	1 000 000 EUR	1)	9 000 000 EUR
		2)	1 000 000 EUR
752 AE - Výnosy zo zrušenia rezerv na záväzky zo základných obchodných činností			
		3)	3 000 000 EUR

6.4.4 Vykazovanie zatvorenia a otvorenia účtovného roka komerčnej banky

Banka uzatvára účtovné knihy k poslednému dňu účtovného obdobia za predpokladu, že bude nepretržite pokračovať vo svojej činnosti. Účtovná závierka sa zostavuje vždy až po uzatvorení účtov. Vypracúva sa z podkladov bežného účtovníctva a z údajov účtovnej dokumentácie. V rámci účtovnej závierky sa uzatvárajú účtovné knihy a všetky účty aktív, pasív, nákladov a výnosov.

Banka je povinná zostaviť účtovnú závierku v zmysle termínov jej predloženia, ktoré stanovuje Národná banka Slovenska, Ministerstvo financií Slovenskej republiky a materská spoločnosť.

Postupnosť pri uzatváraní a otváraní účtov:

Uzatvorenie účtovných kníh:

- 1) Preúčtovanie konečných zostatkov aktívnych účtov na Konečný účet súvahový.
- 2) Preúčtovanie konečných zostatkov pasívnych účtov na Konečný účet súvahový.
- 3) Zaúčtovanie výsledku hospodárenia na Konečný účet súvahový – zisku.
- 4) Zaúčtovanie výsledku hospodárenia na Konečný účet súvahový – straty.

Otvorenie účtovných kníh

- 5) Otvorenie aktívnych účtov prostredníctvom Začiatočného účtu súvahového.
- 6) Otvorenie pasívnych účtov prostredníctvom Začiatočného účtu súvahového.
- 7) Preúčtovanie hospodárskeho výsledku – zisku za účtovné obdobie.
- 8) Preúčtovanie hospodárskeho výsledku – straty za účtovné obdobie.

Účtovný postup	Debet	Kredit
1) Preúčtovanie konečných zostatkov aktívnych účtov na Konečný účet súvahový	583	účty aktív
2) Preúčtovanie konečných zostatkov pasívnych účtov na Konečný účet súvahový	účty pasív	583